

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه قم
دانشکده حقوق

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته حقوق جزا و جرم شناسی

عنوان :

بررسی حقوقی و جرم شناختی جرائم ولگردی، تکدی و کلاشی

استاد راهنما :

جناب آقای دکتر جلال الدین قیاسی

استاد مشاور :

جناب آقای دکتر عادل ساریخانی

نگارنده :

فرید گودرزی

بهار ۱۳۸۸

Qom Branch

Faculty of Science– Department of Criminology and Punishment

"M.Sc." Thesis

Subject :

**Legal and Criminological study of the crimes such as
vegrancy, begging , sponger**

Thesis Advisor :

Jalalodin Qiyasi Ph.D

Consulting Advisor :

Adel Sarikhani Ph.D

By :

Farid Goodarzi

Spring 2009

تشکر و قدردانی :

حمد و سپاس خدای را که توفیق کسب دانش و معرفت را به ما عطا فرمود. در اینجا بر خود لازم می دانم از تمامی اساتید بزرگوار، به ویژه اساتید دوره کارشناسی ارشد که در طول سالیان گذشته مرا در تحصیل علم و معرفت و فضائل اخلاقی یاری نموده اند تقدیر و تشکر نمایم .

از استاد گرامی و بزرگوار جناب آقای دکتر جلال الدین قیاسی که راهنمایی اینجانب را در انجام تحقیق، پژوهش و نگارش این پایان نامه تقبل نموده اند نهایت تشکر و سپاسگزاری را دارم .

از جناب آقای دکتر عادل ساریخانی به عنوان مشاور که با راهنمایی خود مرا مورد لطف قرار داده اند کمال تشکر را دارم .

با خدا عباس وقتی دست داد

هر دو دست خویش را از دست داد

تقدیم به :

تقدیم به مادر دوست داشتنی ام، آن که عاشقانه سوخت تا روشنی راهم

باشد و گرمابخش وجودم.

تقدیم به خواهر مهربانم که آفرینشگر امید بوده و هست .

همه دست بر دعا برداشته بودند که باران بیارد

غافل از اینکه خدا با کودکی

ست

که چکمه هایش

سوراخ است

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول : کلیات

۲	۱-۱ مفاهیم و تعاریف تحقیق
۲	۱-۱-۱. ولگردی
۲	۱-۱-۱-۱. معنای لغوی
۳	۱-۱-۱-۲. تعریف ولگردی
۴	۱-۱-۲. تکدی
۴	۱-۲-۱-۱. معنای لغوی
۴	۱-۲-۱-۲. تعریف تکدی
۵	۱-۱-۳. کلاشی
۵	۱-۳-۱-۱. معنای لغوی
۵	۱-۳-۱-۲. تعریف کلاشی
۷	۱-۱-۴. طفل
۷	۱-۴-۱-۱. معنای لغوی
۷	۱-۴-۱-۲. تعریف طفل
۸	۱-۱-۵. کسب و کار
۸	۱-۵-۱-۱. معنای لغوی کسب و کار
۸	۱-۵-۱-۲. معنای اصطلاحی کسب و کار
۸	۱-۵-۱-۳. جایگاه کسب و کار در شرع اسلام
۹	۱-۳-۵-۱-۱. کار و تلاش در قرآن
۱۱	۱-۳-۵-۱-۲. کار و تلاش در سنت
۱۲	۲-۱. سابقه تاریخی و سیر تحول قانونی جرایم ولگردی، تکدی و کلاشی
۱۲	۱-۲-۱. سابقه تاریخی
۱۲	۱-۱-۲-۱. ولگردی
۱۴	۱-۲-۲-۱. تکدی و کلاشی
۱۶	۱-۲-۳-۱. تکدی اطفال
۱۷	۲-۲-۱. سیر تحول قانونی

فصل دوم : بررسی حقوقی جرائم ولگردی، تکدی و کلاشی

- ۱-۲. جرم ولگردی ۲۰
- ۱-۱-۲. ارکان تشکیل دهنده جرم ولگردی ۲۰
- ۱-۱-۱-۲. رکن قانونی ۲۰
- ۲-۱-۱-۲. رکن مادی جرم ولگردی ۲۰
- ۱-۲-۱-۱-۲. عمل مرتکب ۲۱
- ۲-۲-۱-۱-۲. نداشتن شغل یا کار یا وسیله تأمین معاش ۲۱
- ۳-۲-۱-۱-۲. موضوع جرم ۲۱
- ۳-۱-۱-۲. رکن روانی جرم ولگردی ۲۱
- ۲-۱-۲. ویژگیهای اختصاصی جرم ولگردی ۲۳
- ۱-۲-۱-۲. مشهود بودن ۲۳
- ۲-۲-۱-۲. عمومی بودن ۲۳
- ۳-۲-۱-۲. اعتیادی بودن ۲۴
- ۴-۲-۱-۲. نداشتن اقامتگاه مشخص ۲۶
- ۳-۱-۲. مجازات جرم ولگردی ۲۶
- ۴-۱-۲. ولگردی اطفال و حکم قانونی آنها ۲۷
- ۲-۲. جرم تکدی ۲۹
- ۱-۲-۲. ارکان تشکیل دهنده جرم تکدی ۲۹
- ۱-۱-۲-۲. رکن قانونی جرم تکدی ۲۹
- ۲-۱-۲-۲. رکن مادی جرم تکدی ۳۰
- ۱-۲-۱-۲-۲. عمل مرتکب ۳۰
- ۲-۲-۱-۲-۲. تکدی گری به عنوان شغل و پیشه
۳۱. (کیفیت فعل تکدی) ۳۱
- ۳-۲-۱-۲-۲. موضوع جرم تکدی ۳۱
- ۳-۱-۲-۲. رکن روانی جرم تکدی ۳۱
- ۲-۲-۲. ویژگی های اختصاصی جرم تکدی ۳۲
- ۱-۲-۲-۲. مشهود بودن ۳۲
- ۲-۲-۲-۲. عمومی بودن ۳۳

- ۳۴..... ۳-۲-۲-۲. مطلق بودن
- ۳۵..... ۴-۲-۲-۲. اعتیادی بودن
- ۳۵..... ۳-۲-۲. مجازات جرم تکدی
- ۳۷..... ۴-۲-۲. بررسی حقوقی جرم استفاده از کودکان در تکدی
- ۳۷..... ۱-۴-۲-۲. رکن قانونی
- ۳۷..... ۲-۴-۲-۲. رکن مادی
- ۳۸..... ۳-۴-۲-۲. رکن روانی
- ۳۸..... ۵-۲-۲. مجازات جرم استفاده از کودکان در تکدی
- ۳۹..... ۶-۲-۲. عوارض تکدی گری
- ۴۰..... ۷-۲-۲. وجوه اشتراک و افتراق جرایم ولگردی و تکدی
- ۴۱..... ۱-۷-۲-۲. وجوه اشتراک
- ۴۱..... ۲-۷-۲-۲. وجوه افتراق
- ۴۲..... ۸-۲-۲. ماهیت حقوقی جمع آوری کمک توسط دولت
- ۴۲..... ۳-۲. جرم کلاشی
- ۴۲..... ۱-۳-۲. ارکان تشکیل دهنده جرم کلاشی
- ۴۲..... ۱-۱-۳-۲. رکن قانونی
- ۴۳..... ۲-۱-۳-۲. رکن مادی
- ۴۳..... ۱-۲-۱-۳-۲. عمل مرتکب
- ۴۳..... ۲-۲-۱-۳-۲. کلاشی به عنوان شغل و پیشه (کیفیت فعل کلاشی)....
- ۴۴..... ۳-۲-۱-۳-۲. موضوع جرم
- ۴۴..... ۳-۱-۳-۲. رکن روانی
- ۴۴..... ۲-۳-۲. ویژگیهای اختصاصی جرم کلاشی
- ۴۴..... ۱-۲-۳-۲. مشهود بودن
- ۴۵..... ۲-۲-۳-۲. عمومی بودن
- ۴۵..... ۳-۲-۳-۲. مطلق بودن
- ۴۵..... ۳-۳-۲. مجازات جرم کلاشی
- ۴۷..... ۴-۳-۲. رابطه جرایم کلاشی و کلاهبرداری
- ۴۸..... ۱-۴-۳-۲. وجوه اشتراک

- ۴۸..... ۲-۳-۴-۲. وجوه افتراق.....
- ۴۹..... ۵-۳-۲ استمرار در ولگردی، تکدی و کلاشی.....
- ۵۱..... ۶-۳-۲. آئین دادرسی جرایم تکدی، ولگردی، کلاشی.....
- ۵۱..... ۱-۶-۳-۲. آئین دادرسی جرم ولگردی.....
- ۵۲..... ۲-۶-۳-۲ مرحله تعقیب متهم.....
- ۵۳..... ۳-۶-۳-۲. مرحله تحقیقات مقدماتی.....
- ۵۴..... ۴-۶-۳-۲. مرحله دادرسی (رسیدگی).....
- ۵۶..... ۵-۶-۳-۲. مرحله اجرای حکم.....
- ۵۷..... ۴-۲. تحلیل و بررسی سیاست کیفری جرایم ولگردی، تکدی و کلاشی.....
- ۵۷..... ۱-۴-۲. ماهیت واقعی ولگردی، تکدی و کلاشی.....
- ۵۸..... ۲-۴-۲. مجازات متناسب با ولگردی، تکدی و کلاشی.....
- ۵۸..... ۳-۴-۲. راهکار عملی جلوگیری از وقوع انحرافات مذکور.....

فصل سوم: بررسی جرم شناختی جرائم ولگردی، تکدی و کلاشی

- ۶۰..... ۱-۳. مقدمه.....
- ۶۰..... ۱-۲-۳. علل گرایش به جرایم ولگردی، تکدی و کلاشی.....
- ۶۰..... ۱-۱-۲-۳. علل و عوامل گرایش به جرم ولگردی بطور عام.....
- ۶۱..... ۱-۱-۱-۲-۳. نابسامانی های خانوادگی.....
- ۶۱..... ۲-۱-۱-۲-۳. فقر.....
- ۶۳..... ۳-۱-۱-۲-۳. حوادث طبیعی.....
- ۶۳..... ۴-۱-۱-۲-۳. مهاجرت.....
- ۶۳..... ۵-۱-۱-۲-۳. اثر مطبوعات و رسانه های تصویری.....
- ۶۴..... ۶-۱-۱-۲-۳. رسوم غلط.....
- ۶۵..... ۷-۱-۱-۲-۳. تعدد زوجات.....
- ۶۵..... ۲-۱-۲-۳. علل و عوامل ولگردی اطفال به طور خاص.....
- ۶۵..... ۱-۲-۱-۲-۳. خانواده آشفته.....
- ۶۵..... ۲-۲-۱-۲-۳. تبعیض در خانه.....
- ۶۶..... ۳-۲-۱-۲-۳. محدودیت مطلق.....
- ۶۶..... ۴-۲-۱-۲-۳. شغل پدر و مادر.....

- ۶۶..... فوت والدین ۵-۲-۱-۲-۳
- ۶۷..... طلاق وجدائی والدین ۶-۲-۱-۲-۳
- ۶۸..... ضعف جسمی یا معلولیت پدر و مادر ۷-۲-۱-۲-۳
- ۶۸..... ضعف جسمی یا معلولیت کودک ۸-۲-۱-۲-۳
- ۶۸..... اعتیاد یا بزهکار بودن یکی از اعضای خانواده ۹-۲-۱-۲-۳
- ۶۸..... محروم کردن اطفال از رفتن به مدرسه ۱۰-۲-۱-۲-۳
- ۶۹..... بزهکاری و بزه دیدگی اطفال ولگرد ۳-۱-۲-۳
- ۶۹..... بزهکاری ۱-۳-۱-۲-۳
- ۶۹..... قاچاق مواد مخدر ۱-۱-۳-۱-۲-۳
- ۶۹..... سرقت ۲-۱-۳-۱-۲-۳
- ۷۰..... تکدی ۳-۱-۳-۱-۲-۳
- ۷۰..... تلکه گیری ۴-۱-۳-۱-۲-۳
- ۷۰..... باج گیری ۵-۱-۳-۱-۲-۳
- ۷۰..... قوادی ۶-۱-۳-۱-۲-۳
- ۷۰..... انحراف جنسی ۷-۱-۳-۱-۲-۳
- ۷۱..... خرابکاری و ایجاد خسارت مالی .. ۸-۱-۳-۱-۲-۳
- ۷۱..... بدحجابی ۹-۱-۳-۱-۲-۳
- ۷۱..... بزه دیدگی ۲-۳-۱-۲-۳
- ۷۱..... قتل ۱-۲-۳-۱-۲-۳
- ۷۱..... ضرب و جرح و شکنجه و اخاذی ۲-۲-۳-۱-۲-۳
- ۷۲..... اعتیاد به مواد مخدر ۳-۲-۳-۱-۲-۳
- ۷۲..... سوء استفاده باندها ۴-۲-۳-۱-۲-۳
- ۷۲..... علل و عوامل گرایش به جرم تکدی ۲-۲-۳
- ۷۲..... علل و عوامل گرایش به تکدی بطور عام ۱-۲-۲-۳
- ۷۲..... پیری ، ضعف جسمی و ذهنی ۱-۱-۲-۲-۳
- ۷۲..... مشکلات خانوادگی ۲-۱-۲-۲-۳
- ۷۲..... مهاجرت ۳-۱-۲-۲-۳
- ۷۳..... درآمد خوب و آسان ۴-۱-۲-۲-۳

- ۷۳..... ۳-۲-۲-۲-۱-۵. طرح نابجای مردمی
- ۷۴..... ۳-۲-۲-۲. گرایش اطفال به جرم تکدی
- ۷۵..... ۳-۲-۲-۳. آمریت در تکدی
- ۷۶..... ۳-۲-۳. علل و عوامل گرایش به جرم کلاشی
- ۷۶..... ۳-۲-۳-۱. فقر اقتصادی و بیکاری
- ۷۷..... ۳-۲-۳-۲. علل روحی روانی
- ۷۷..... ۳-۲-۳-۳. عدم برخورد با افراد کلاش
- ۷۸..... ۳-۲-۳-۴. عوامل دیگر
- ۷۸..... ۳-۳. پیشگیری از وقوع جرائم ولگردی، تکدی و کلاشی
- ۷۸..... ۳-۳-۱. قوانین مرتبط
- ۷۸..... ۳-۳-۱-۱. قانون مدنی
- ۷۹..... ۳-۳-۱-۲. قانون تأمین زنان و کودکان بی سرپرست مصوب ۱۳۷۱/۸/۲۴
- ۸۰..... ۳-۳-۱-۳. قانون حمایت از کودکان بی سرپرست
- ۸۰..... ۳-۳-۱-۴. قانون نحوه کمک به خانواده های مشمولین که با اعزام مشمول قدرت اداره معاش خود را از دست می دهند مصوب ۱۳۶۶/۶/۳
- ۸۰..... ۳-۳-۲. نقش سازمانهای دولتی در پیشگیری
- ۸۰..... ۳-۳-۲-۱. نقش سازمان های دولتی قبل از انقلاب
- ۸۱..... ۳-۳-۲-۲. نقش سازمان های دولتی بعد از انقلاب
- ۸۱..... ۳-۳-۲-۲-۱. شهرداری
- ۸۳..... ۳-۳-۲-۲-۱-۱. خانه ریحانه
- ۸۴..... ۳-۳-۲-۲-۱-۲. نوانخانه
- ۸۵..... ۳-۳-۲-۲-۱-۳. خانه سبز
- ۸۵..... ۳-۳-۲-۲-۲. بهزیستی
- ۸۸..... ۳-۳-۲-۲-۳. کمیته امداد
- ۸۸..... ۳-۳-۲-۲-۴. اقدامات وزارت کشور
- ۸۹..... ۳-۳-۲-۲-۵. وظایف و اقدامات استانداری
- ۹۰..... ۳-۳-۲-۲-۶. وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی
- ۹۱..... ۳-۳-۲-۲-۷. وزارت کار و امور اجتماعی

- ۹۱.....۳-۳-۲-۸. اقدامات سازمان صدا و سیما.....
- ۹۱.....۳-۳-۲-۹. نیروی انتظامی
- ۹۱.....۳-۳-۲-۳. نقش سازمان های غیر دولتی در پیشگیری
- ۹۲.....۳-۳-۲-۴. نقش خانواده و محیط آموزشی در پیشگیری از جرایم اطفال. ۹۲
- ۹۲.....۳-۳-۲-۱. خانواده
- ۹۲.....۳-۳-۲-۱-۱. درک حساسیت دوران گذار بلوغ. ۹۲
- ۹۳.....۳-۳-۲-۱-۲. برقراری دوستی و تفاهم بین والدین ۹۳
- ۹۴.....۳-۳-۲-۱-۳. همبازی شدن با کودک ونوجوان. ۹۴
- ۹۵.....۳-۳-۲-۱-۴. ابراز مهر ومحبت به فرزندان..... ۹۵
- ۹۵.....۳-۳-۲-۱-۵. حفظ شخصیت فرزندان
- ۹۶.....۳-۳-۲-۱-۶. پرورش حس اعتماد به نفس فرزندان ۹۶
- ۹۶.....۳-۳-۲-۱-۷. تأثیر رفتار و کردار والدین
- ۹۷.....۳-۳-۲-۲. نقش محیط آموزشی در پیشگیری از بزهکاری.. ۹۷
- ۹۸.....۳-۴. اقدامات اصلاحی
- ۹۸.....۳-۴-۱. اقدامات تأمینی و تربیتی.....
- ۱۰۱.....۳-۴-۲. کانون اصلاح و تربیت
- ۱۰۲..... نتیجه گیری.....
- ۱۰۵..... پیشنهادات.....
- ۱۰۶..... منابع و مأخذ

چکیده

جرائم ولگردی، کلاشی و تکدی که در این پایان نامه مورد تحقیق و بررسی قرار گرفته اند از جمله جرائمی هستند که کمابیش در تمامی جوامع وجود دارند. اگرچه این جرائم سابقه ای طولانی در قوانین مجازات کشورمان ندارند ولی در تمام طول تاریخ به عنوان اعمال و رفتارهایی ناپسند موردنکوهش و ندامت صاحبنظرات و عالمان قرار گرفته اند.

ماده ۲۷۳ قانون مجازات عمومی برای نخستین بار ولگردی را در زمره جرائم قرار داد، بدنبال آن در آیین نامه امور خلافی با اشاره به تکدی و کلاشی برای افرادی که مرتکب این اعمال می شوند مجازات جرم ولگردی مقرر شده بود.

بعد از انقلاب اسلامی در سال ۱۳۷۵ و بدنبال انجم تغییراتی در قانون مجازات اسلامی دو ماده ۷۱۲ و ۷۱۳ به جرائم ولگردی، کلاشی و تکدی اختصاص یافت. در این مواد بدون آنکه جرائم مذکور تعریف شوند با ذکر عناوین و عباراتی مبهم و نارسا نهایتاً برای مرتکبین این جرائم مجازات حبس و حسب مورد مصادره و استرداد اموال بدست آمد و در نظر گرفته شده است.

در بحث جرم شناختی علل و عوامل گرایش افراد به سمت ارتکاب جرایم فوق تبیین شده است. فقر، عقب ماندگی فرهنگی، اختلافات خانوادگی، اعتیادوالدین، طلاق و جدایی والدین، بیکاری و ... از جمله علل گرایش افراد به سمت ارتکاب جرائم فوق می باشد.

در بحث پیشگیری و اصلاح راههای جلوگیری از ارتکاب این جرائم و نیز برخورد اصلاحی با مرتکبین مورد بررسی قرار گرفته در پایان بحث نیز ضمن نتیجه گیری پیشنهاداتی در جهت مواجهه اصولی و منطقی با جرائم فوق الذکر ارائه گردیده است.

واژگان کلیدی: ولگردی، تکدی، کلاشی، سیاست کیفری، جرم شناختی

فصل اول : کلیات

۱-۱. مفاهیم و تعاریف تحقیق

در بیشتر جرایم ما با یک معنای لغوی و یک معنای اصطلاحی مواجه هستیم مثلاً در جرم سرقت در معنای لغوی فقط دزدیدن به ذهن متبادر می شود درحالی که در معنای اصطلاحی از عبارت ربودن مال غیر به طور پنهانی استفاده شده است. برخلاف این رویه در مورد جرایم موضوع تحقیق (ولگردی، تکدی و کلاشی) قانونگذار تعریف مشخصی از این جرایم ارائه نداده است و صرفاً به تعیین مجازات در مورد آنها اکتفا نموده به ناچار لازم است برای شناخت مفهوم اینگونه جرایم و درک منظور قانونگذار به معنای عرفی و لغوی این جرایم رجوع نماییم .

۱-۱-۱. ولگردی

۱-۱-۱-۱. معنای لغوی

قبل از تعریف ولگردی لازم است که معنای لغوی آن مشخص شود و با ریشه لغوی آن آشنا شویم. ولگرد از ریشه ول، رها، سرخورده، غیرمفید، مطلق العنان، بی کار و باطل و در ترکیبات زیر به کار می رود، ولنکار و ولگرد کسی است که تربیت ندیده و در گفتار و رفتارش مراعات رسوم و آداب را نکند.^۱

ولگرد، بی کاره، هرزه، هرزه گرد، کسی که بیهوده راه می رود، ولگردی، بی کاری و هرزه گردی و آوارگی^۲ ولگرد به معنای هرزه، بی جا و مکان^۳ بی عار و بی کار^۴ به کار می رود.

1- علی اکبر دهخدا، لغت نامه، (تهران: چاپ سیروس، ۱۳۴۹)، و-ی، ۲۴۵

2- حسن عمید، فرهنگ فارسی، (تهران: مؤسسه انتشارات امیرکبیر، ۱۳۷۱)، ۱۱۹۴

3- محمد معین، فرهنگ فارسی، (تهران: مؤسسه انتشارات امیرکبیر، ۱۳۷۵)، ۴۶۱

4- حسین علی وکیلی، فرهنگ فارسی به فارسی، (تهران: اقبال، ۱۳۷۵)، ۴۶۱

۱-۱-۲. تعریف ولگردی

ولگرد: کسی که وسیله معاش معلوم ندارد و از روی بی‌قیدی و تنبلی درصدد تهیه کار برای خود بر نمی‌آید بنابراین کسی که با مال پدرش اعاشه می‌کند ولگرد نیست هر چند که بی‌قید و بی‌کاره باشد.^۱

«منظور از ولگردی، سرگردانی در اجتماع بدون داشتن هدف و یک زندگی مشخص و گذراندن زندگی از طرفی مانند: گدایی، خوابیدن کنار خیابانها و اماکن عمومی و ... است. همان طور که از تعاریف فوق‌الذکر استنباط می‌شود اصولاً ولگردی همراه با بی‌کاری و گدایی است.»^۲

ولگرد آدمی است که طفیل اجتماع است و از مازاد تولید دیگران ارتزاق می‌کند. به عبارت دیگر ولگردی «حالت اتخاذی شخص است که در ظرف زمانی بخصوص دارای مسکن غیرمنقول معین و درآمد مستمر قانونی یا مشروع معلوم نبوده و عادتاً به یکی از خدمات (کار، شغل یا حرفه) موجهی اشتغال ندارد.»^۳

در قوانین موضوعه اغلب کشورهای جهان به جای تعریف حالت ولگردی، فاعل آن یعنی ولگرد را تعریف کرده‌اند. ماده ۲۷۰ قانون جزای قبلی فرانسه مقرر می‌داشت:

«ولگردان یا افراد بی‌کاره اشخاصی هستند که دارای اقامتگاه معین و وسایل معیشت نبوده و عادتاً به حرفه یا شغلی اشتغال ندارند.»^۴ اعلامیه مورخ ۵ فوریه ۱۷۳۱ ولگردان را چنین تعریف کرده:

«کسانی که دارای شغل، حرفه، اقامتگاه معین و اموالی برای معیشت نبوده و تأیید و تصدیق حسن حیات و اخلاق آنها به وسیله اشخاص مورد اطمینان ممکن نباشد.»^۵

ولگردی به معنای آن است که کسی با بی‌قیدی و تنبلی به دنبال کار و تلاش نرود.^۶

1- محمد جعفر جعفری لنگرودی، ترمینولوژی حقوق، (تهران: گنج دانش، ۱۳۷۲)، ۷۵۸

2- ناصر قاسمی، اقدامات تأمینی و تربیتی در حقوق کیفری ایران، (تهران: نشر میزان، ۱۳۷۴)، ۱۳۱

3- جواد افتخاری، "ولگردی از نظر حقوق جزای تطبیقی"، (پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران، ۱۳۴۷)، ۵۴۰

4- همان، ۱۱۰

5- همان، ۱۱۱

6- عباس زراعت، شرح قانون مجازات اسلامی، (تهران: نشر فیض، ۱۳۷۷)، ۵۵۱

۱-۱-۲. تکدی

۱-۱-۲-۱. معنای لغوی

تکدی، گدایی کردن، با الحاح چیزی از مردم خواستن، در یوزگی^۱. تکدی، تکلف در سؤال، حاجت خواهی از این و آن در کوی و برزن، گدایی^۲. تکدی، گدایی کردن، در یوزه کردن، گدایی و در یوزگی^۳. کدی، تکدیاً، تکدی، سؤال کردن، گدایی کرد، پرسید^۴. آقای بهمن کشاورز در کتاب محشای قانون تعزیرات آن را به عرف واگذار نموده است بدین شرح: «تکدی» یا گدایی در عرف روشن است. در یوز یا دریوزه، در اصل مفهومی است.^۵

۱-۱-۲-۲. تعریف تکدی

تکدی که همان گدایی کردن است، عبارت است گرفتن پول بلاعوض از دیگری به وسیله تحریک احساسات و جلب ترحم و جنبه های عاطفی پرداخت کننده وجه^۶. تکدی یعنی اینکه شخص بدون اینکه متحمل تلاش و زحمت شود از طریق کمک دیگران زندگی خود را بگذراند یعنی شخص متکدی حاجت خود را با دست دراز نمودن پیش دیگران برطرف نماید.

فرهنگ اسلامی، در یوزگی را با بسیاری از فضائل اخلاقی انسان در تضاد می بیند در عین حال، زمینه های شخصیتی و اخلاقی مزومومی که فرد را آماده در یوزگی می نماید، از نظر دور نمی داند، همچنین به کرات آثار سوئی را که گدایی در خلق و خو و شخصیت متکدی بر جای می گذارد متذکر می گردد و تا آنجا در تشنیع این امر پیش می رود که تکدی را به عنوان معیاری برای سنجیدن جنبه های نکوهیده دیگر پدیده ها مورد استفاده قرار می دهد.

فرهنگ اسلامی علی رغم اکراه از بحث در باب واقعیت تکدی، لزوم دستگیری از بی‌نویان و فقرا را بسیار مورد تأکید قرار داده است. توصیه هایی که در این مورد شده دارای جنبه های مختلف می باشد. پاره ای از آنها به پسندیده بودن یاری به مستمندان به طور مطلق

1- حسن عمید، پیشین، ۴۱۳

2- علی اکبر دهخدا، ۸۶۹

3- نصرالله آژنگ، گنجینه لغات فارسی به فارسی، (تهران: گنجینه، ۱۳۸۱) جلد اول، ۳۱۹

4- منجد الطلاب، فرهنگ عربی به فارسی، (محمد بندر ریگی)، (تهران: انتشارات اسلامی، ۱۳۷۰)، ۴۷۳.

5- بهمن کشاورز، مجموعه محشای قانون تعزیرات، (تهران: گنج دانش، ۱۳۷۶)، ۱۲۳

6- محمد صالح ولیدی، حقوق جزای اختصاصی، جرائم علیه عفت، اخلاق عمومی و حقوق و تکالیف خانوادگی،

(تهران: امیرکبیر، ۱۳۸۳)، ۳۲۸.

اشاره دارد. برخی دیگر پادشاهای دنیوی و اخروی مترتب بر آن را به مردم و به خصوص توان گران گوش زد می نمایند و قسمتی دیگر عواقب بی اعتنائی به حال فقرا و عدم کمک به آنان را به صاحبان مال و نعمت متذکر می گردد.

پدیده تکدی در ممالک غرب زمین به شکلی که ما می شناسیم دیده نمی شود زیرا مردم رسیدگی به وضع متکدیان را از عهده خود خارج دانسته، وظیفه دولت می دانند. به این علت گدای آمریکایی و یا اروپایی مجبور است مثلاً گیتاری را همراه داشته و با نواختن آن گوشه خیابانها به اصطلاح کاری انجام داده و مردم هم به نیت پرداخت اجرت کار به وی کمک نمایند.^۱

۱-۱-۳. کلاشی

۱-۱-۳-۱. معنای لغوی

کلاشی به معنی، کلاش و بیکار، ولگرد و مفت خور.^۲ گرفتن چیزی از دیگران با نیرنگ و فریب^۳، آنکه با حقه بازی یا سماجت پول یا مالی را از کسی بگیرد^۴، گرفتن چیزی از دیگران به ناروا و با نیرنگ و فریب.^۵

۱-۱-۳-۲. تعریف کلاشی

در فرهنگ دهخدا ذیل کلمه «کلاشی» به نقل از یادداشت شخص مرحوم دهخدا آمده است: «آنکه از کسان به اصرار و ابرام چیز ستاند آنکه پول درآورد از کسان به سماجت.» ظاهراً این معنی مورد نظر قانون گذار بوده که در لهجه تهرانی به «آویزان شدن به کسی» تعبیر می شود.^۶ کلاشی، پول درآوردن از کسان با سماجت و آنکه از کسان با اصرار و ابرام چیز ستاند.^۷ اما آنچه در پی تصویب ماده ۷۱۲ قانون مجازات اسلامی در سال ۱۳۷۵ در خصوص جرم دانستن کلاشی آمده است، حالت افرادی در جامعه است که به طرق مختلف مثل «خود را کور جلوه دادن، نواختن موسیقی، ایجاد حالت سوختگی و شکستگی ساختگی، با سماجت و

1- قادر رضایی، طرح تأمین تکدی، (بی جا: بی نا، ۱۳۶۱) ۲ و ۵

2 حسن عمید، پیشین، ۹۸۰

3 نصرالله آژنگ، پیشین، ۱۲۴۸

4 حسن انواری، فرهنگ روز سخن، (تهران: سخن، ۱۳۸۳)، ۹۶۳

5 غلامحسین صدری افشار، فرهنگ فارسی امروز، چاپ چهارم، (تهران: فرهنگ معاصر، ۱۳۸۱)، ۱۰۲۵

6 بهمن کشاورز، پیشین، ۱۲۳

7 محمد معین، پیشین، ۵۷

درکوپچه و خیابان و معابر عمومی با این شیوه ها مالی را به دست می آورند که به این افراد کلاش و عمل آنها را می توان کلاشی نامید و این موارد به مقصود قانون گذار نزدیکتر است.^۱ کلاشی عبارت است از اخذ پول بلاعوض از دیگری با اصرار و انجام تعرضات خفیفه نسبت به پرداخت کننده وجه. و مراد از تعرضات خفیفه عبارت است از ایجاد زحمت و رنج و آزردهی روحی برای دیگری با سماجت بدون اینکه موجب آسیب بدنی برای دیگری بشوند.^۲

«کلاشی حرفه ای عبارت است از تحصیل نامشروع وجوه یا اموال یا اسناد یا استفاده از خدمات دیگری با علم به عدم امکان مطلق جبران آنها یا امتناع از انجام تعهد متقابل با تصمیم قبلی مانند اجاره اتاق در هتل یا صرف غذا در رستوران و یا استفاده از وسایل حمل و نقل کرایه ای مثل اتوبوس و تاکسی با علم به عدم توانایی مطلق خود در پرداخت هزینه ها و خودداری از انجام تعهد در قبال استفاده از خدمات با تصمیمات قبلی. (بدیهی است که برای بعضی از این موارد قانون خاصی وجود دارد که مربوط است به قانون مجازات کسانی که از پرداخت هزینه رستورانها و هتل ها و پانسیون ها در قبال استفاده از آنها خودداری می نمایند مصوب ۱۳۲۴ در جایی دیگر آورده است.) در واقع این عمل تحصیل مال دیگری با اصرار و سماجت و یا با دروغ گویی و دادن وعده های بی اساس و فریب دیگری تحقق می یابد.»^۳

در قانون سابق نیز تعریفی از کلاشی ارائه نشده است ولیکن در بند ۲۶ ماده ۳ آئین نامه خلافی مصوب ۱۳۲۴/۵/۲۲ فقط مصداق بیان نموده به شرح ذیل :

«کسانی که باوجود قدرت و استطاعت (جسمانی) تکدی یا کلاشی را پیشه خود قرار داده و از این راه زندگانی نمایند.»

به نظر اینجانب باتوجه به اینکه در قانون مجازات تعریف مشخصی از جرم کلاشی نشده می توان با مراجعه به معنای لغوی و عرفی کلاشی آن را تعریف نماییم. بنابراین می توان گفت کلاشی جرمی است که در آن فرد با توسل به شیوه های فریبکارانه و با اصرار و سماجت از افراد دیگر، پول، مال یا خدمتی را دریافت می کند درحالی که توانایی جبران خدمت دریافت شده را ندارد.

چه بسیار اتفاق می افتد که ما در کوی و برزن با افرادی روبرو می شویم که دست و پای خود را گچ گرفته اند و خود را فلج، کور یا سوخته جلوه می دهند و یا با نشان دادن مدارک درمان پزشکی جعلی افراد جامعه را تحت تأثیر قرار داده و از آنها مبالغی را اخذ می نمایند لذا همه این افراد مصداق کلاشی هستند . نکته قابل ذکر این است که در کلاشی نیز همانند کلاهبرداری فرد کلاش پول یا مالی از دیگران به دست می آورد ولی نباید کلاشی را با کلاهبرداری یکی دانست . بین این دو جرم شباهت ها و تفاوت هایی وجود دارد که آنها را در مباحث بعدی ذکر می نمایم .

۴-۱-۱. طفل

۱-۴-۱-۱. معنای لغوی

کودک، بچه کوچک، خردسال ، بچه انسان تا قبل از بلوغ^۱ . کودک، بچه کوچک از انسان، پسر یا دختر خردسال^۲ . بچه ، کودک ، کودک خردسال ، بچه انسان تا پیش از بلوغ^۳ . کودک، بچه ، صغیر، فرزندی که به حد بلوغ نرسیده است .^۴

۱-۴-۱-۲. تعریف طفل

منظور از طفل کسی است که به حد بلوغ شرعی نرسیده باشد (تبصره یک ماده ۴۹ ق.م.ا). سن بلوغ در پسر پانزده سال تمام قمری و در دختر نه سال تمام قمری است (تبصره یک ماده ۱۲۱۰ ق.م.)

بنابراین از زمانی که فرد بدنیا می آید تا زمانی که به سن بلوغ می رسد طفل نامیده می شود و چون فرض قانونگذار آن است که افراد با رسیدن به سن بلوغ رشید هم می شوند می توان گفت افرادی که طفل محسوب می شوند هم از نظر جسمی و هم از نظر عقلانی به طور کامل رشد نیافته اند. بر این اساس در قانون مجازات اسلامی، لحاظ رشد نیافتگی عقلانی اطفال برای اعمال مجرمانه آنها مجازات در نظر گرفته نشده است.

1 حسن انواری، فرهنگ فشرده سخن ، (تهران : سخن ، ۱۳۸۲)، ۱۵۱۷

2محمد بهشتی ، فرهنگ فارسی امید ، (تهران : انتشارات فواد ، ۱۳۷۱)، ۶۰۶

3 غلامحسین صدری افشار، پیشین، ۸۷۵

4 محمد معین ، فرهنگ فارسی ، چاپ بیستم ، (تهران : امیرکبیر ، ۱۳۸۲) ، ج دوم ، ۲۲۲۸